

SZÉKESFEJÉRVÁR

TÁRSADALMI HETILAP.

A városi és megyei hatóság, gazdasági-egylet, iskolatanács, s a tanítók és községi jegyzők egyletének

A lap ára
házhöz hordással vagy postán küldve:
Egy évre 6 frt. — kr.
Fél évre 3 frt. — kr.
Negyed évre 1 frt. 50 kr.

Hirdetmény
a bélyegdíjon felül, minden három hasábos petitsor:
Megrendelőinktől 6 — nem megrendelőinktől 8 kr-ért
igtattatik be.

KÖZLÖNYE.

Megjelen minden szerdán és szombaton.

5. szám.

A lap szellemi részét illető közlemények a „Székesfejérvár” szerkesztőségének (Széchenyi-utca 5-ik sz.) czimzandók; — a lap ára, hirdetmények és a hirdetményi díjak Klökner Péter kiadó könyvkereskedésében vétetnek fel. — Nyilttérben megjelenő közlemények után három hasábos petitsorért 10 kr. fizetendő.

Bérmentlen leveleket csak ismert kéztől fogadunk el.

Kéziratok nem küldetnek vissza.

Előfizetési felhívás

Székesfejérvár

hetenkint kétszer: szerdán és szombaton

megjelenő társadalmi hetilap

1875-ik évi folyamára.

A lap ára helyben házhöz hordva, vagy vidékre postai küldéssel:

Egész évre (januártól—december végeig) 6 frt. — kr.
Fél évre (januártól—június végeig) 3 frt. — kr.
Negyed évre (januártól mártius végeig) 1 frt. 50 kr.

Előfizetési pénzek, Klökner Péter lapkiadóhoz czimzandók, ezek beküldésére ajánljuk a posta-utalványokat, melyek bérmentesítése csak 5 krba kerül.

Gazdasági egyletünkről.

Megyei gazdasági egyletünkről e lapok hasábjain már többször volt alkalmunk szólni s annak fontosságát, anyagi érdekeink főleg a földművelés s állattenyésztés haladására való nagymérvű befolyását nem egyszer hangsúlyoztuk. Jelenleg ismét gazdasági egyletünkről óhajtunk néhány őszinte szót elmondani, miután egyletünk ezen év első hónapjaiban futja le három évi cyclusát s egyszersmind ujja alakulni fog.

Gazdasági egyletünk legközelebb elmuló cyclusa alatt kevés eredményt hozott létre, s egyáltalán az azelőtti években létrehozott eredményhez képest nagyon is meddőnek mondható.

Ha ez ügyre vonatkozva a hibákat keresni akarjuk s az okokat fejtegetni, melyek működését béníták igen sokat irhatnánk erről. De ez alkalmmal részletes fejtegetésekbe nem bocsátkozunk, mi inkább egy nagyobb szaklap, mint lapunk hasábjain foglalhatna helyet.

Gazdasági egyletünk, mint szellemi irányu egyleteink nagy része a legnagyobb részvétlenség s közöny által lett háttérbe szorítva s ez okozta, hogy működése oly kevés eredményt mutathat fel. Közönységünk — beleértve megyénk s városunk lakosságát — habár nagymérvű földműveléssel foglalkozik, mégis épen ezen egyletet, melynek a gazdasági élet központjának kellene lenni, mindinkább kezdé a közel múlt években, mondhatni feltűnő módon figyelmen kívül hagyni. Sőt ezen közöny annyira ment, hogy gazdasági egyletünk jelenleg a lét és nemlét küszöbén áll.

E válságos perczben egy ily fontos intézet sorsa felett könnyelműen nem lehet, de nem is szabad itélnünk, annak elbuktat saját anyagi érdekünk szempontjából sem szabad engedni.

Gazdasági egyletünket megszűnni engedni, annyira volna, mint megyei gazdasági viszonyainknak a haladott s mivelte kor színvonalán alóli voltát elismerni. Pedig ez ellen a tények beszélnek, mert megyénk s városunk gazdasági viszonyai — ha még sok kívánni valót hagynak is hátra — mégis a haladás szép fokán állanak.

Nem engedhetjük gazdasági egyletünk elbukását már az egylet jelenlegi anyagi viszonyainál fogva sem, mert az 10 ezer forintot felül álló alappal bír, tehát anyagi fentartására elegendő alappal. — Egy hiányzik tehát ezen egyletnél: a részvét, a megyei s városi gazdaközönség részéről.

Hogy egy ily egylet fennállása ránk — megyénk s városunkra nézve mily fontos — azt elégszer hangsúlyoztuk s erről nem is szólunk jelenleg, hanem igen gazdaközönségünket figyelmeztetjük nagyobb részvételre. Igen kívánatos volna, ha egyszer már népünk a „more patrio”-féle örökségbe nyert közönyből kivetkőznék és saját jólétére czélzó eszközök fentartására nagyobb gondot lenne.

A legnagyobb részvétlenséget a közép és kisebb birtokosoknál találjuk, ezek közül alig számít néhány tagot az egylet kebelében. Elég sajnós, hogy nemzetünk ezen osztályánál is a politika nagymérvű üzése, a folytonos politizálás; még saját anyagi jólétünk kockáztatása mellett is folytattatik. Hiszen ezen osztály nagy részénél gazdasági lapot vagy könyvet alig látunk, holott a politikai lapok s művek egész tömege hever náluk. Mindenki az ország dolgait akarja intézni, azalatt pedig a magáét elhanyagolja, s úgy jár mint Thales a görög bölcs, ki míg a csillagokat vizsgálta, földre nem nézett s gödörbe esett.

Ez, a politika nagymérvű kegyelése egyik oka gazdasági egyletünk jelen helyzetének, mert ez még élesíti a közönnyt minden más iránt.

Gondoljunk egyszer már saját anyagi jólétünkre is s mindazon eszközöket, melyek jólétünk előmozdítását czélozzák kettőzött erővel működni segítsük.

Vessük le a közönnyt s gazdasági egyletünk újja alakulását segítsük elő, hogy az megyénk s városunk gazdaközönsége részéről a lehető legnagyobb részvét mellett ünnepelje újja alakulását.

Egyletünk fennállása s hasznos iránybani eredményes tova működése egyike a legfontosabb életkérdéseknek, s ránk — mint főleg földműveléssel foglalkozó népre még inkább szükséges.

TÁRCZA.

Egy kaczér.

— Beszély. —

(Folytatás.)

— Igen! igen! suttagó a bűvös tündérnő. És Aladár öröme árjában nem vette észre, hogy kedvese szép szemének tüzsugára, ugyanazon perczben egy alig észrevehető gúnymosolytól kísérve, a terem ajtajafelől lövelt, hol azoknak villámsny szikráit, az előttünk ismert Mars fia méla szemének teljesen megnyitott pilláit sziták fel, — és, mint fellobbanásokból észrevehető vala, meg is értettek. — De mindez Radó figyelmét nem kerülte el. — — —

— Most tehát már nyugodt vagy barátom nemde? suttagó enyelgve Emerence — és midőn Aladár igennel válaszolt, fesztelenül kérdé, — ki azon fiatal uracs, a kivel ön az imént a terembe lépett s kit több helyen be is mutatott?

— Egyike legjobb barátimnak Megyeri Radó.

— Csinos, de kissé elbizottnak látszó! És miért nem mutatja ön nekem is be barátját?!

— Mert, mert, válaszolá kissé zavartan a boldog seladón, óh de, hogy mondjam azt kegyednek meg, kegyednek Emerence, kinek ilyesmi nagyon szokatlan — s tán sértő is.

— Csak szóljon bátran Aladár.

— De Emerence hagyjuk azt.

— Nem! felelé ingerült kíváncsisággal a leány, nem! — Akarom! — Kérem!

— Ám legyen, mentegeté magát Aladár, de én reám ne neheztesen ám, — mert lássa Radó különöz, nagyon sajtáságos ember.

— Tovább, tovább, — sürgeté a bájos szöke.

— Tehát, mert kegyed iránt ellenszenvenvel viseltetik s mint mondá barátja nem tudna lenni soha!

— Emerence erre hangosan felkaczagott és határájában a megsértett hü nő fulánkja kiadá mérgét; — ánde rögtön felhagyott nevetésével és komolyabbá lett, mert szerte röpdelő tekintete egy oly szempárral találkozott, mely nem szerelmet, nem ábrándos vágyat, nem a legyőzöttnek kegyelemérti esdeklését, — hanem egy tökéletesen biztos és hideg kifejezést mutata, melyben Emerence még megvetésre is bukkant.

— Sajnálom, így mondá Emerence, hogy jövődöbelim legjobb barátja ellenségem!

— Óh az nem, mentegetőzött Aladár. — De reám csak nem neheztesen ön?

— Dehogy felelt hidegebben Emerence mig szemével ismét azon arcot kereste, de hasztalan, mert az már eltűnt. Barátom szomjazom, legyen szives és hozzon egy kis ezitrom vizet, azután — de kérem ne vegye rossz néven, — hisz én máshoz ily bizalmasan nem szólnék, — teremtsen egy virágcsokrot elő, mert

én az enyémet, ide jövet elvesztettem, — pedig öntől volt kedves barátom!

— Megyek!

— A vizet küldje, — a virágot hozza maga!

És a távozó Aladár kezét a legszívélyesebben megszorítva a legelbajolabb mosolylyal ereszté el azt, a magát oly boldognak vélő boldogtalant! — Azon idegen az első, kinek nem tetszem, — de ki ő — hallottam ellenem — no de csak lassan büszke uram — önnnek még lábaimnál kell hevernie — és akkor — óh akkor mily édes lesz a boszu! így gondolkodott önmagában Emerence, midőn egy nyájas hang hallatára ábrándjaiból, — ha egy kaczérnak ábrándjai lehetnek, — fel-eszmélve, maga előtt látta a szép főhadnagyot, ki a ezitromvizzel szolgáló inással együtt ért a veszedelmes syrenához.

— Emerence! suttagó a tiszt német nyelven, miután a felszolgáló távozott, köszönöm, hogy megérté néma kérésemet, melyet lellem távsürgönyével küldék amonnét kegyedhez, és eltávolítá unalmas lovagját.

— És ön báró — birtokában van-e még az imént ön lábainál elejtett c-okromnak?

— Óh igen, itt van és itt lesz ezentul folyton helye, szóla a tiszt Emerencet a most kezdődő francia négyeshez felállított sorokhoz vezetve és öltönyét kissé felgombolva s ott feküdt a szép virágcsokor. — De Emerence én örült lesznek, ha meg továbbá tanujává teend azon ur boldogságának!

(Folytatása következik.)

Megyei s városi gazdaközönséghez fordulunk, melynek nemes közreműködése által alakult az egy-let — s hisszük és reméljük, hogy ezen gazdaközön-ség az eddigénél még nagyobb részvétellel fog e fontos s életbevágó intézet fenmaradásához járulni.

Azon irányelvekről, melyeket szerintünk az újja alakult egyletnek követni kell s teendőkről, melyek végrehajtását a haladott kor töle várja egy más al-kalommal szólnunk. □

Az iparos teendői.

A palota-külvárosi olvasóköri 1874. dec. 26-án felolvasta:

— Rainiss Máttyás. —

Ha értelmi fejlettségünknek csak némi tanúságát akarjuk adni, ha az igazságot bátran ki akarjuk mon-dani s nem vagyunk annyira elnyomorodva, hogy valaki kedvéért a fehéret feketének mondjuk: kény-telenek vagyunk bevallani, hogy a polgári társaságnak, hogy úgy mondjam alapját, erős oszlopait, vagyis lényét a népek két alsóbb osztálya: az iparosok és földmivelők teszik; az ugynevezett felső osztályok szinte szükséges kiegészítő részei lévén a társadalmi létnek.

Ezt jól meg kellene az embereknek fontolniok. Azonban fájdalom, még mai nap is vannak olyanok, kik azt hiszik, hogy Isten a két alsóbb osztályt csak az ő kedvéért teremté, holott tudniok kellene, misze-rint a nép valamely osztályának előhaladása és így jóléte attól tételenedik fel, hogy más osztály erejében gyámolítást nyerjen; vagyis egyik osztály virágzása a másiknak virágzásától függ, tehát ha egyes osztályok valamely nemzetnél egymással összeköttetésben állanak és ez által egységet képeznek, a nemzet, szintugy az egyesek jólétét bizony várhatjuk.

A jólétet mindnyájan óhajjuk ugyan, de nem mindnyájan értjük, hogyan kell azt megvalósítanunk. E fölött mondom el szerény nézeteimet; s ámbár ha-tárvonalat nem húzhatni az osztályok között, de ez al-kalommal kiváltkép csak az iparosokról, illetőleg az iparos teendőiről fogok szólni.

Minden üzletben szükséges, hogy az egy szemé-lyiség által vezetessék. Ez a magánüzletben a család-apa. Három osztón létezik, mely e személyiséget mint iparost, mint családapát és mint honpolgárt a folyto- nos tevékenység kifejtésére sarkalja, t. i. az önérdék, a családi érdeket és a közérdeket.

Az önérdék az embernek folytonosan sugja, hogy iparkodjék oly állapotba magát helyezni, misze-rint szükségleteit nemcsak jelenleg könnyen fedezhesse, hanem azok fedezésére a jövőben is minél több erővel bírjon, mi által a társaságban is bizonyos tekintélyt és függetlenebb állást szerez magának. Erre kell töre- kednie minden iparosnak, mint minden embernek.

Már most, ha a gyakorlati élet nagy iskoláját vizsgáljuk, azt tapasztaljuk, hogy az életben temérdek a baj, szűnetlen a panasz és e tudatunk csallhatatlan; mert ép érzékeink által folyvást naponkint tapasztal- juk. — Az iskolák száma szemlátomást szaporodik; más- nemű intézetek, s köztük nem csekély számban külfö- nösen az ugynevezett jótékony intézetek s körök is időül időre szintén szaporodnak: és mégis a panaszok nem hogy az intézetek nevezkedő számának arányában szűnnek, hanem velök egyenlő mértékben inkább szaporodnak. Mi tehát ennek az oka?

Sajátságos körülmény az az életben, hogy a baj okát sohasem önmagunkban, hanem mindig másokban keressük, holott minden bajunknak, minden nyomoru- ságainknak legfőbb oka magunkban van.

Mondhatnám, hogy mindennek okai ezek: nemes ezélok iránti közömbösség, tudatlanság, henyesség, szük- ségtelen költsékezés, rossz lelkiismeret s gyávaság, de mind ezt nem mondom, hanem igen azt állítom, hogy a bajok oka, mintegy forrása: az előítéletek. Ne gon- dolja valaki, hogy az előítéletek csak a tudatlanabb nagy sokaság közt vannak: a feltudósok és álmivelték még inkább rabjaik. — Lehetnek olyanok, kik az elő- ítélet szót bár sokszor hallották s olvasták is, és még- sem tudják tisztán, hogy mi az tulajdonképen: az ilye- nek kedvéért néhány felvilágosító példát mondok. Péld- ául: Mikor valaki azt mondja: apám sem tudta ezt vagy azt, mégis megvolt, tehát én is meglehetek nél- küle, ez előítélet. A ki csak valamivel tanult is többet, mint a mennyit apja tudott vala, az akkép nem nyi- latkozhatik soha; mert kénytelen belátni, hogy a ki mit jobban ért, alaposabban tud, az még inkább meg- van, azaz boldogul, vagy boldogulhat. Vagy:

Midőn valaki egy mesteremberről valamit készített, bár módjában volna, nem fizeti ki mindjárt annak árát, mint valamely közönséges ember, hanem maga után járta az iparost; ez is előítélet, még pedig sokképen káros, mert ha a gazdag nem fizet, mit csináljon az iparos, midőn a közönséges ember meg nem bír fizetni? Vagy pedig: midőn az anya egy kis kutyát ölében vinni utczán nem szégyel, de saját gyermekét a világ kincséért sem vinné, — ez előítélet.

Es ezen a száz meg ezerféleképen nyilvánuló, elő- ítéletet az iparos osztályban is találjuk, mely a bajok oka és mint pusztító féreg rágódik e társadalmi testen.

A korlátlan szabad ipar behozatala, miután ipa- rosaink nagy száma még odanevelve nincsen, valamint a sok vásározás sok hátrányt és anyagi bajt hoz létre, de mind a mellett nem szabad elesüggedni, hanem

nemes kitarással ezen bajok orvoslására kell törekedni. Az igazán iparkodó, folyton dolgozó látó iparos még a mostoha viszonyok közt is legalább tűrhetőleg megél.

Az iparos egyik főteendője tehát, hogy üzletét ki- tűzött céljának megfelelőleg helyes irányban vezesse s abban mindenkor rendet tartson, rendet tart ha va- gyonának és az abban történt változásoknak való pontos feljegyzését teszi. Annak czél szerű eszközlésére leg jobb módot nyújt a könyvvitel, mely minden üzlet lelke. Csak is annak segítségével határozhatjuk meg tiszta vagyónunkat, vagyis: mit és mennyit bírnak, mennyit és kitől követelhetünk, mennyivel és kinek tartozunk.

Hogy valaki üzletét helyes irányban vezethesse, arra ismét segédkezett nyújt a nemzetgazdasáttan olvasása és tanulmányozása, mert az megismereti a viszonyt, mely az üzletek közt létezik, a tevékenységre helyes iránt jelet ki, benne öntudatot gerjeszt és közérzetet ébreszt. — Azért szabadjon itt felemlítenem, városunk buzgó előjárósága, illetőleg az iskolaszék ama helyes és üdvös cselekedetét, midőn az eddigi vasárnapi is- kolát valódi ipariskolává átalakítá, hol ezen és más, az iparosnak szükséges tantárgyak taníttatnak. Csak hogy most az volna jó, hogy az illető iparosok ne le- gyenek iránta közönyösek, hanem azt a legelkesseb- ben felkarolják s tanonczaikat oda szorgalmasan elküldjék.

A családi érdeket az iparost egyik azon lényeges feladatára kelti t. i. ha helyes kiképeztetése után, saját szorgalma által önállóságot kivívta s neki az üzlete elegendő keresetforrást nyújt, hogy család al- pitása által tovább terjeszse. Csak a családi életben nyerik az emberek erőt az okszerű életvezél elérésére szükségelt kölcsönös gyámolítást, a családi élet szor- porítván a szükségleteket, és a családtagok vágyat ébresztvén családtagjait holta után is kedvező állapot- ban hagyni. Szükség tehát, hogy az iparos, ha körül- ményei engedik a családi érdeket ösztönét szintén kö- vessen. Továbbá régenten a mester azt tartotta, hogy ő egyszersmind atyja az ő segédeknek, fölöttük a mű- helyben és a közös családi asztalnál atyai jogokat és kötelességeket gyakorolt, az ő hatalma alól senki sem merte kivonni magát a házbán. Később, fájdalom mindez sok műhelyben megszűnt, a régi bizalom hely- kébe hidegség, családi idegenkedés és fejtelenség lé- pett elő az erkölcsiség s az anyagi jólét nagy rovására.

A közérzetet azon meggyőződés, hogy vala- mely magasabb czél elérésére többeknek közreműkö- dése szükséges, s arra minden honpolgár hivatva van. — Egyesülésben rejlik az erő! szétforgácsolva legjobb szándékaink sem juthatnak diadalra! Azért jókor szok- junk e gondolathoz: a társaságban született ember nem önmagáé. Szántalanok a jótétemények, mik a társas- életben naponkint reánk haramlanak; lehet-e kíván- nunk, hogy e jótéteményekkel ingyen élhessünk, mint zsarnok a más izzadása brével? Ha használni akarjuk a társaságot, ugy mindent kell tennünk annak fentar- tására. — Jelen korunkban, midőn a régi czéhek fel- vannak osztatva, a behozott korlátlan iparszabadság által új társulata lépni senkiesem köteles, az tehet a mit akar. Ilyen zilált állapotban az iparos, ha az ipar- ban előhaladást és anyagi jólétet kíván, ugy egyesül- nie kell, mert különben a nemegyesülés következté- ben oldott kévéként dűledeznék szét a mesteremberek egykoron (szilárdult) diszlett társulataik.

Streitman József az ipar érdekében írt füzetke 75-ik lapján helyesen mondja: „Kötelessége minden iparosnak odahatni, hogy minden városban iparbank- kal, vagy iparhitelintézettel egybekapcsoltsa nagy ipar- társulat mielőbb alakuljon, de ugy, hogy abban kivétel nélkül valamennyi iparos részt vegyen és az azután több szakosztályokra felosztatnék mint például: csiz- madaia, szabó, asztalos stb. szakosztályokra.”

Továbbá mondja: A czéhek volt értékeiket is szinte az alakítandó iparbanknál, vagy ipar-hitelinté- zetnél részvényekben kellene aránylag érvényesíteni. Ez irányban e nemes czél foganatosításához hozzá jár- ulni minden iparosnak kötelessége.

Az anyagi jólét előmozdításáért buzduljon fel tehát kivétel nélkül minden iparos és kövesse a haladásnak e téren kitzított zászlóját, hogy így minden iparos teendőinek megfelelően, az anyagi és szellemi erő pon- tosuljon, szilárduljon, az ipar előmozdításával az anyagi jólét az ipar terén is fölviradjon s egész hazánk lát- határára terjedjen, mit szivemből kívánok, adja Isten!

A közéleti ügyben.

(Végo.)

Midőn a tudományok előzményeinek előadása még a neveléssel okvetlen kapcsolatban van, addig a gyer- mek egy tanár vezetése mellett hálásabb eredményre jutand el; kivételt csak a nyelvtanok képezésének, erre nézve az okadatolással *jelenleg* adós maradok, mert tényeket fejtegetni felesleges; csak annyit találok szükségesnek megjegyezni, hogy a 4 éven át kísérő tanár a gyermek képességét tökéletesebben kiismervén hajlamait illetőleg egy pályá választásra nézve, mely korunkban nem csekély feladat, a szülőknek vagy gyámoknak tanácsolni is tudhat; a körülmény termé- szetesen involválja magába a jelenleg létező *bifurcatio* kérdését is.

De tekintsük a dolgot paedagogiai szempontból: a szaktanárok illető tárgyaikból a kisebb és nagyobb

osztályokban tartanak előadást, az elsőbb osztályokban a tanárnak okvetlen le kell ereszkedni a gyermeki felfogás színvonalára, hogy azt fokont emelje; a nagyobb osztályokban természetesen magasabb szín- vonalon kell, hogy tartsa előadásait.

Eltéktve a beosztások nehézségeitől, melynél fogva megtörténhetik, hogy egyik órában a 8-ik másik órában az 1-ső osztályban tart előadást a tanár, szel leme folytonos transmutationának van alávetve, mi a tanár lelki erejére nézve kellemetes nem lehet.

Eltéktve attól, hogy a lélekből tanár folytonosan műveli magát s az érettebb ifjak előadására okvetlen naponkint elő is készül, hogy óhajtott eredményre jus- son; melyből kifolyólag a tanár szellemének okvetlen némi nyugpontra szüksége van:

Nem téveszthető szem elől a tanárnak azon állás- pontja, hogy midőn a tudomány rejtettebb teteleit fej- tegeti, erősebb érvelésű s magasabb szabású előadásba merül, s bizony nem egyszor lelki erejét nem csekély mértékben veszi elő, vajmi kis dolognak tartja (nem a dolognak könnyűségét értem) hogy azon tudomány- nak elemeit is magyarázgatassa, a midőn türelme sok- szor még inkább próbára tétetik.

Ha ez indokok vezérleltek a jelenben divó tan- ügyre nézve merőben tárgyilagos s igen igénytelen véleményt kockáztatni, másrészt nem lehet eléggé, sőt legkevésbé szorul méltánylatra a szak szerű tanítás gyakorlata kellő időben, például az 5-ik osztálynál kezdve, midőn a tudomány elemeibe bevezetett 14—15 éves ifja a tudományosabb előadást is megbírni és megemészteni képes.

Azon tanárnak, ki az első osztálytól a 4 ig tanon- czait elvezeti, okvetlen bírnia kell annyi készütséggel (a nyelv ismereteket kivésem), hogy a tantárgyak előzményeit a gyermeki felfogáshoz mérten előadni sikerrel képes legyen, — mert ne akarjuk a gyermek gyengébb elméjét tudományokkal túl tömni, mielőtt *keretet adunk* volna neki, melyben azokat elrendezni — sokkal hálásabb leend.

Nem volt szándokom jelenleg az általánosságokon túl menni, nem szándékomb a kis osztályokba felvett egy némely tankönyvre utalni, melyeknek terjedelme és alkotása oly nemű, melyekből első pillanatra kiténik, hogy a szerzők nem a gyermek felfogását, de saját tudományosságuk színvonalát tarták szem előtt.

Nem terjeszkedem azon részletekre, melyek elő- tűntetik, hogy egy tankönyvet majd minden egy osz- tályu iskolában más más tankönyvek használnak csak igénytelenül akartam reá mutatni azon jelenségre, mely a régi rendszerből egy másik tulságba lökött.

Bár ne hangzanának el őrösen szavaim, bár ta- lálkoznanak, szakavatottabb s e téren a tekintélyek közül, kik egyszerű véleményemet nem éjtvo el, a dolgot a nyilvánosság útján komolyan megvitátnak, — s annak beismeréséhez jutva, hogy a tudományosság általánosságban, az észnek fokozatos fejlesztésével, de nem az erőszakolással éretik el, illető helyen a közép- tanodai ügy tekintetében oly rendszabályok érvényesi- tetnének, melyek az elmélet terét gyakorlati megoldás- sal kapcsolják össze, mert elméleti okoskodás mellett lehetőnk német philosophok, de a megélhetésre befolyással bíró amerikai practicummal birni alig fogunk.

Turi Antal.

Hatósági élet.

Hirdetmény.

A tanyai gazdaságra felosztott városi gyepföldek- nek hasznosbérbeadása az 1874. évi decemb. hó 17-én megkísértett árverés, valamint az e tárgyban benyu- tott zárt ajánlatok mellett a kívánt eredményhez nem vezetvén, e szerint a tett ajánlatoknak figyelmen kívül hagyása mellett, újabb árverési határnapon 1875. évi január havának 30 ik napja tüzetik ki, — felhivatnak ennél fogva az illető árverezni kívánók, hogy a jelzett időben reggeli 9 órakor akár a városház nagytermében tartandó árverésre megjelenni sziveskedjenek, akár pedig zárt ajánlataikat a módosított árverési feltételek alapján, a törvényhatóság igtató hivatalához ideje ko- rún benyújtani el ne mulasszák, kijelentvén egyuttal, miszerint zárt ajánlatok az árverés megkezdéséig alul- írott végrehajtó tanácsos kezeihez is átadhatók, kinél egyszersmind az árverési feltételek a szokott hivatalos órákban mindenkoron betekinthezők.

Kelt Székesfehérvárott az 1874. évi dec. hó 28-án tartott városi közgyűlésnek határozatából.

Szeplét Nándor, gazdasági tanácsos.

Egyletek és intézetek.

— A *székesfehérvári önkéntes tűzoltó-egylet* f. hó 6 án tartotta meg rendes évi közgyűlését a város- háza nagytermében 150 tag jelenlétében. Havranak József főparancsnok a gyűlést megnyitván, mindenek előtt az ügyrendnek a közgyűlésre vonatkozó pontjait nevezte meg; azután az 1874-ik év működéséről tett jelentést. Elnöki beszédében szomorúsággal emlékezett meg az egylet volt tanára és tiszteletbeli főparancsnoka Stirling János elhalálozásáról. Az elhunyt tanár fölötti részvétét a közgyűlés jkönyvileg fogja kifejezni.

A lefolyt évi pénztári számadásokat az idő rövid- sége miatt a felülvizsgáló bizottság meg nem vizsgál- hatván, a számadások újra kiadatnak s a legközelebbi

választmányi ülésnek tartoznak jelenteni, a választmány a felmentvény kiadására megbízott.

Az eddig működött parancsnokság és választmány leköszönt, helyébe az új felkiáltás útján következőképpen alakult meg: **Főparancsnok:** Havranek József, **elnök és egyleti orvos:** Dr. Fanta Adolf, **alparancsnokok:** Schramek István és Orbán Rezső, **segédtitkár:** Havas József, **pénztárnok:** Pete Dani, **szertárnok:** Schaumann József, **ügyvéd:** Vértessy József, **építész:** Hübner Nándor, **műszerezetők:** Majláth János és Deutsch Béla, **szivattyúvezetők:** Kubik János és Berghoffer Mihály.

Az újonnan felállított polgári tüzendőrség kerületi parancsnokságokra osztván fel, a parancsnokság következőképpen szerveztetett: **parancsnok a felsővárosban:** Liszits István, **patotárórosban:** Schullmann János, **a törővárosban:** Pap János, **belvárosban:** Reizinger Alajos. A 24 tagból álló választmány következő tagokból áll: **Az alapítók közül:** Blattner Márton, Wertheim Salomon, dr. Szendeffy József, dr. Say József, Töltényi Antal, Szelke Kristóf, Karl György, dr. Eder József. **A pártoló tagok közül:** Fischer Ferencz, Heisz Alajos, Kostyelik Ferencz, Peresztegi Nagy György, Pribék Antal, Schlammáldinger Alajos, Zavaros Agoston és Antal József. **A működő tagok közül:** Say Rudolf, Felner Soma, Láng Sándor, Eitz János, Deutsch József, Rédl Géza, Teizenhoffer Károly és Kovács Antal.

A választások megejtése után az évi költség előirányzatra vonatkozólag határozatot, hogy csak is a folyó kiadások törlésessenek.

Azután közgyűlés tudomásul vette elnök urak azon jelentését, hogy az egylet által rendezni szokott szokásos évi táncvizigalom f. évben február 9-én tartatik meg a „magyar király” vendéglő emeleti termeiben. Belépti díj személyenként 50 kr. leend.

A tüzendőrség közelebbi vasárnap gyűlést tart, melyben megfogja állapotát az új tűzjelzési módot s annak idejét határozza meg, hogy ez mikor lépjen életbe.

Végre a becsületbírság megalakítására a szavazategyek beadattak, következő eredménnyel alakult meg: **Elnök:** Havranek József, **tagok:** Neumann Armin, Pribék Antal, Vértessy József, Nagy Ignác, dr. Fanta Adolf, Felner Soma, Liszits István, Lukács Gyula, Say Rudolf, Havas József, Schramek István és Csaplár László.

Rédl Géza indítványára a közgyűlés Havranek József főparancsnoknak fáradhatlan buzgalmaért jegyzőkönyvileg köszönetet szavazott.

A tárgysorozat kimerülvén elnök a közgyűlést 6 órakor feloszlata. T. O.

== **Meghívás.** A fejmegyei tantszabály n. érd. tagjait van szerencsém f. évi január 14-én reggeli 9 órára, a belvárosi fitanoda IV. osztályában megtartandó **rendkívüli tant. közgyűlésre** ezennel tisztelettel meghívni. A közgyűlés főtárgyait képezendik: a) A kiküldött bizottság által kidolgozott tantszabályok megvitatása. b) Molnár Aladár ur tanítói nyugdíj törvényjavaslata tárgyában kérvény ügy. c) Pálya díj s pályakérdések kitűzése.

Kelt Székesfejervárott, január 4. 1874.

Göbel János György, tantszabályi elnök.

== **Meghívás.** A helybeli jótékony nő-egylet f. hó 10-én d. u. 2 és 1/2 órakor a takarékpénztár nagytermében közgyűlést tart, melynek tárgyai: 1) az elnöki jelentés, 2) a pénztári állapot és évi számadások kimutatása, 3) az 1875-ik évi választmány megválasztása, 4) egyéb indítványok. Szavazó ikeket a t. cz. tagok a közgyűlés alkalmával is kaphatnak a szavazás megkezdéseig.

A t. cz. tagoknak szives részvételét és megjelenését tisztelettel kéri

a „jótékony nő-egylet” elnöksége.

Megyei és városi hírek.

— **Kitüntetés.** Gróf Zichy Ödön megyénk egyik nagybirtokosa, a tudományok és szépművészeteknek nemcsak lelkes pártolója, de művelője is, közelebb Dánia királya által a Danebrog rend első osztályu közpkeresztjével lett kitüntetve.

— **Hangverseny.** Zamara Antal tanár és cs. kir. kamaraművész, Spitzer Lajos gordonkaművész, Junk Vilmos hegedűművész urak és a bécsi cs. kir. opera színház tagjai, valamint Schidler Richard énekes ur a magyar király szálloda nagy terében f. hó 15-én hangversenyt adnak. Jegyeket előre válthatni vagy előjegyezhetni Klökner Péter ur könyv- és műkereskedésében. Előre figyelmeztetjük közönségünket az élvezetes estére.

— **Udvardy Géza** felkéri azokat, kik „Őszi lombok” című verseire előfizeteket gyűjteni sziveskedtek, hogy izeket a befolyt összeg kíséretében akár hozzá, akár a „Vörösmarty-könyvnyomdába” annál inkább sziveskedjenek haladéktalanul beküldeni, miután a diszpédányok elkészítése addig, míg a megrendelések száma tudva nincs, nem eszközölhető már csak azért sem, mert az eddigelő jelentkezett előfizetők száma nem engedi, hogy a költséges diszkötésű példányokat fölösleges mennyiségben készítsesse. A fűtött példányok pár nap alatt már napvilágot látnak. — Magunknak is volt alkalmunk az előfizetők lajstromán végigtekinteni, azonban jóllehet akadtak lelkes egyének, kik szép számmal toborzották össze az előfizo-

tókat, — százzal vannak városunk és megyénk művelt közönségéből azok, kik tudomást sem vettek e város azon fiának verseiről, kiknek felhívását az összes sajtó legmelegebben ajánlotta a pártolásra. E közönyös mulasztást pár nap alatt még pótolni lehetne, s hisszük is, hogy még sokan lesznek, kik nem késnek meghozni az áldozatot a költészet muzsájának, kivált mikor ez áldozat nem egyéb, mint egy vagy két forint egy kötet valódi meleg költészettel irt költeményért.

— **Színházi.** Közelebb történt színházi szerződés alkalmával azon hír szivárgott ki a színházi körökből, hogy Zoltán tehetséges népszínmű énekes és az operettekben is ügyes közreműködő tag elbocsátatik, részünkről azon nézetben vagyunk, hogy az ily erőknél elbocsátása annál inkább sem előnyös, mert Zoltán helyét a népszínművekben aligha lehet pótolni. Színházi választmányunkat ha már megtakarításokat akar eszközölni, inkább más, könnyebben pótolható tagok elbocsátására utaljuk, különben is a jelen javultabb viszonyok közt a tagok számát lejjebb szállítani szükségtelen.

— **A helybeli ügyvédi kart** a „Jogtudományi közlöny” egy közleménye, mely szerint Székesfejervár a budapesti ügyvédi kamarához csatolattik, nagy zavarba hozta, ez ügyben kétszer is gyűléseztek. Decz. hó 27-én tartott ülésen egy kérvényt irtak alá az igazságügy miniszterhez, melyben a veszprémi s fejérvári ügyvédek részére egy külön kamarát kértek. A kérvény átadására egy Flatt Agoston, Vértessy József, Markus Antal, Végh Károly és Palfy Károly ügyvédekkel álló küldöttség neveztetett ki. Ezen küldöttséget az igazságügyér decz. 28-án d. u. 5 órakor igen szívélyesen fogadta s nemcsak kérelmük teljesítését ígérte, hanem mint tudjuk már rendeletileg Fejérvárt Fejérveszprémmegei ügyvédi kamra székhelyévé tette. Nagy érdeme van is ügyben megyénk közisztetében s szeretetben álló főispánjának, ki közbenjárásával nagyot segített ügyvédek kérelme valóulására, egy a helybeli törvényeségi elnökek is, ki teljes erővel működött az ügyvédi kar érdekében.

— **A színházi választmány** f. évi jan. hó 4-én tartott ülésén a színház díszlete tekintetéből két eszlár megrendelését határozta el; egyik nagyobb eszlár a színteremben — a másik kisebb a színpadon fog fel függesztetni. A csinos kiállítású eszlárok beszerzésére 500 frt. utalványoztatott.

— **A helybeli tóvárosi olvasókör,** jan. hó 9-én azaz ma tartja az évi első táncvizigalmát, mely sorsjátékkal lesz egybekötve. A kedélyességéről, magyar zamatáról ismert tánczestélyre közönségünk figyelmét különösen felhívjuk.

— **Halálozás.** Salamon Lajos országgyűlési képviselőt súlyos családi csapás ért, szeretett fiúere Salomon János, megyénkben általában ismert s köztiszteltetben álló férfi a régi idők egyik veterán alakja, közelebb elhunyt. A beküldött halotti jelentés következő: Salamon Lajos országgyűlési képviselő szomorodott szívvel tudatja, szeretett testvérátjának Alapi Salomon János cs. kir. nyug. véries-századosnak f. hó 6-án szívburok-vizkórban, életének 72-ik évében történt gyászos elhunytát. A boldogultnak hült tetemei folyó hó 9-én d. e. 10 órakor fognak az alapi családi sírboltba örök nyugalomra elhelyeztetni. Alapon 1875. évi január hó 7-én. Béke lengjen porain!

— **A színházi választmány** nevében köszönetünket nyilvánítjuk Bernreiter János és Bardón József uraknak a folyó hó 7-én tartott színházi előadás alkalmával a zenekarnál tett szives közreműködésükért. — Havranek József, Horváth Imre, Fittler Béla.

— **Meghívás.** A kath. néptanítók székesfejérvári egylete f. hó 21-én fogja évi közgyűlést megartani, melyre az egylet t. tagjai meghívattak. — Egyuttal figyelmeztetjük mindazon tagokat, kik tagsági díjjal hátralékban vannak, ha tagsági kötelezettségüknek nevezett közgyűlésig eleget nem tesznek, megszüntek az egylet tagjai lenni.

— **Színházi műsorozat.** Szombat, január 9-én: „Tíz leány” operet. 2 felv. és „Csésze thea.” Vasárnap, jan. 10-én: „Csikós” népsz. 3 felv. Hétfő, jan. 11-én: „Nőtlen férj” eredeti vigj. 3 felv. Obernyiktől. Kedd, jan. 12-én: „Tulipán” op. 1 felv. és „En voltam.” Szerda, jan. 13-án: „Kornelia” színmű 4 felv. Toldi Istvántól, először Barátosi javára. Csütörtök, jan. 14-én: „Banditák” oper. 3 felv. Péntek, jan. 15-én: Szünet. Szomb. jan. 16-án: Alarozos bál. Vasárnap, jan. 17-én: „Két pisztoly” népsz. 3 felv.

— **Jutalomjáték.** Barátosi szintársulatunk egyik legszorgalmasabb tagjának jutalomjátéka f. hó 13-án lesz; mely alkalmával Toldy Istvánnak „Kornelia” című műve fog színpadra kerülni. Ajánljuk Barátosít a t. közönség szives pártolásába.

— **Az önk. tűzoltó-egylet** tagjai szerdán tisztújítás alkalmával újból megválasztott főparancsnokuk tiszteletére este 10 órakor fáklyázás-zenét rendeztek; mely a tűzország tanyájáról kiindulva a nádor-utczán vonult végig. A főparancsnok meghatottan köszönte meg a megtisztelést.

— **Vig mulatságnak szomorú vége.** Mult vasárnap a felsővárosban egy helyen házimulatságra jöttek össze e városrész reményteljes ifjai és leányai s a mint tánczra penderültek, a mulatók közé két fiatal parasztleány is megjelent, daczára annak, hogy a mulatságra nem is lettek meghiva. A vendégség közül egyik legény nem épen a legválogottabb szavakkal értésükre adta, hogy hivatlan vendégnek hol

a helyük; miből szóváltás keletkezett, mi azonban a vendégek közbelépése folytán nem fejlődött ki veselkedésre. A mint azonban a mulatság befejeztével utóbbi éjjeli 3 órakor kedvesével haza menvén, ezivódó társa hátulról orozva megtámadta és egy járómszeggel úgy föbe ütötte, hogy ez sokáig fogja helyét megemlegetni. A tettesre büntetés vár.

— **A színházi bátra** — mint halljuk, — sokan készülnek; s mint az előzmények mutatják, ezen tánczestély leend a farsang legelőnkebb mulatsága, mert nemcsak helyből, de távolabb vidékről is történnek előkészületek. A divatkereskedésekben is szép forgalom mutatkozik a bál czikkekre s az eddigi megrendelések nagyobb részt a színházi bátra történtek.

— **Az ügyvédi kamra** megalakítása iránt a mozgalmak már megindultak, az elnöki jelöltek száma mindinkább szaporodik. Hisszük, hogy a jogtudományok terén előnyöket s érdemeket vívott egyén által töltetik be ezen fontos állomás.

— **Halálozás.** Borsitzky László megyei allevéltárnok urat súlyos családi csapás ért, kis leány Böske e hó 6-án sorvadásban elhunyt. Béke poraira!

— **Gyászhir.** Özvegy Balassa Gábornó született Mecséri Éva asszony e hó 3-án tüdőlobban, élte 66 ik évében Nyéken elhunyt. Béke poraira!

— **Hogyan teremnek nálunk a nagyemberek?** A kereskedő ifjak önképző körében mult hó 26-kán Torma István ur felolvasást tartott: „a kereskedelem befolyása a közmívelődésre,” czim alatt, mit Hanzely Ferencz ugyanazon czim alatt irt és 1871. évi decz. 6-án a pesti kereskedelmi ifjak társulatába olvasott fel; mely műve nyomtatásban a kereskedő ifjak társulata 1871 ik évre kiadott évkönyvében 26 ig laptól 34-ig meg is jelent. Az ellen nincs kifogásunk, ha Torma ur másnak művét sajátjaként nyilvánosan felolvasa, mert: „verba volant, scripta manent” — nem igen jöhet a hallgató reá, hogy tulajdon munka-e vagy plagium? De az ellen már tiltakozni kell, hogy Hanzelynek művét, melyet Torma ur szóról szóra, betűről betűre ugyanazon rendbe, ugyanazon bekezdésekkel is saját művébe beillesztett, minden idézőjel nélkül mint saját művét a „Sz. és V.”-ben kiadja. Gyakran megtörténik, hogy fiatal emberek feltűnési viszketegségből ilyenforma csint elkövetnek; azért a sajtónak kötelessége az ilyen visszaélést megróni.

— **Az új színházi zenekar** csütörtökön mutatta be magát a „Gerolsteini nagyhercegnő” című operette előadásakor, mely alkalmával Bernreiter zenetanár és Bardón József főtanító urak is szivesek voltak közreműködni. A jó zene mindenkit meglepett, s a közreműködött urak a zenekarral együtt teljes elismerést vívtak ki.

— **Az önk. tűzoltó-egylet** alapító tagjai közé közelebb lépett be Györi József ur 25 frt. alapító díjjal. Tobak Horvát József pedig nevezett egylet pénztárának 2 frtot adományozott.

— **Megfagyott honvédtiszt.** Az ünnepekre egy honvédtiszt akart Székesfejervárról haza utazni Tolnába, de utközben a hóvihar Békésben eltemette s megfagyott holt testét csak másnapra találták meg.

— **Köszönet nyilvánítás.** Istenben boldogult felejthetlen jó Böske kis leányunk 2-ed éves apaczárdái növendék temetése alkalmával megjelent résztvevők, úgy azok, kik ez alkalomra fogatjaikat elküldeni szivesek voltak — fogadják érte őszinte szívvel eredő legforróbb hállás köszönetünk nyilvánítását. — Borsitzky László és neje Mészáros Francziska.

— **Éjjeli látogatást** tett valami éjjeli bagoly csütörtökön éjjel egy helybeli mézszárosnál; a látogató ismeretes lehetett a ház viszonyaival, mert az utcára nyíló pinczelyuknál leereszkedett a pinczébe és egy létra segítségével felhatolt a székbe, miután a pincze és szék közötti ajtót esekély fáradság után kinyitotta.

A körmönfont gazember tájékozottsági ismeretét az is bizonyítja, hogy egyenesen a pénztárhoz ment; az enyém és tiéd közti jogkülönbségről pedig nagyon zavaros fogalmai lehettek, mert a pénztárból elvitt 75 forintot. Azután úgy a miként jött, el is párolgott. A károsult nagyon szeretne az ipse szemé közé nézni, azért most kereseti, s — a mint mondják — már nyomában is vannak.

— **Rászédett vevő.** A napokban egy pinczér, ki az arany árfolyamára nem igen szokott tekintettel lenni, eladott egy szobaczcizusnak egy aranylánczot jó olesón, úgy adta neki, a hogy vette, csupa jószívűségből, hadd legyen annak a szegény szobaleánynak is egyszer arany láncza. Persze annak a szobaczcizusnak csak akkor esett le aztán az állkapczája, mikor megtudta, hogy az az aranyláncz nem valódi, de még ha talmi volna is, hagyján! — hanem csak olyan trombita arany, a miből egypár hatosért annyit adnak, a mennyi csak tetszik. Természetes dolog, hogy a megcsalott vevő panasza ment; az pedig magától értetődik, hogy az eladót kérdőre vonták.

— **Egy seregélyesi atyafi,** ki az idegen tulajdonok beszerzése iránt hajlamot érez, mult szerdán a hetivásár alkalmával megállt egy boltkirakat előtt, mert az oda elhelyezett czifra kendők közül négy darab magára vonta becses figyelmét annyira, hogy ezekkel szerette volna az anyjukat otthon meglepni. — Nem sokáig tűnődhetett a kendők mikénti beszerzése iránt mert csakhamar sikerült neki azokat a kirakatból a a mándli alá varázsolni a nélkül, hogy az árak után tudakozódott volna. Már biztos tulajdonának tekintette az ellopott tárgyakat, de egy constabler, ki az egész

